

3000

3001 **Innhold**

3002	R10 Asyl og flyktning.....	2
3003	R11 Kvinnehelse	3
3004	R12 ID-merking av kattar og hundar	3
3005	R13 Universell tannhelsereform	4
3006	R14 Rusomsorg	5
3007	R15 Psykisk helse for barn og unge.....	6
3008	R16 Statlige arbeidsplasser	7
3009	R17 Ingen sosial dumping i luftfarten	8
3010	R18 Fleire fagarbeidarar	9
3011	R19 Ein god oppvekst varer heile livet.....	10
3012	R20 Ambulanse i distriktene	10
3013	R21 Styrka rett til morsmålsopplæring	11
3014	R22 Digital utvikling i distriktene.....	12
3015	R23 Nærtjenestesentre med rådgivning og søknad om gjeldsordning.....	13
3016	R24 Yrkesskadeerstatning	13
3017	R25 Seksuelle overgrep: Eit omfattande samfunnsproblem	14
3018	R26 Vern om nærskuleprinsippet!.....	16
3019	R27 Ein betre, meir variert og inkluderande fellesskule for alle elevar.....	16
3020	R28 Ja til miljøterapeuter i skolen	17
3021	R29 Finansiering av privatskoler	18
3022	R30 Kommuneøkonomi - Dei store oppgåvene løyser me best i saman	19
3023	R31 Krisepakker.....	20
3024	R32 Norsk jernbane	20
3025	R33 Breddeidretten må prioriteres og styrkes både under og etter	
3026	kornapandemien.	21
3027	R34 Oppgjøret som aldri kom	22
3028	R35 Barnetrygd skal ikke regnes som inntekt for de som mottar økonomisk	
3029	støtte	25
3030	R36 Desentraliserte rusbehandlingsinstitusjonar.	26
3031	R37 Nynorsk	26

3032

3033

3034

3035 R10 Asyl og flyktning

3036 Ivaretar helt eller delvis forslag: 73, 74, 75, 133

3037 Begrunnelse:

3038 Arbeiderpartiet skal stå for en rettferdig og konsekvent flyktningepolitikk. Vi har et
3039 solidarisk ansvar overfor mennesker på flukt og belastningen andre

3040 europeiske land opplever på grunn av et dysfunksjonelt samarbeid om flyktninger i
3041 EU. Brannen i Moria-leiren synliggjorde hvor sårbare også flyktningene som har
3042 kommet seg til Europa er. Norge må ta et større ansvar for både kvoteflyktninger og
3043 asylsøkere, gjennom et forpliktende samarbeid med andre europeiske land.

3044 I august sendte regjeringen forslag til beredskapshjemmet ved økte asylankomster
3045 på høring. Personer som har krav på beskyttelse etter andre
3046 menneskerettskonvensjoner enn Flyktningkonvensjonen skal ifølge forslaget få en
3047 egen status, subsidiær beskyttelse, med to års utsatt rett til familiegjenforening.

3048 Utlendingsdirektoratet (UDI) skrev i sitt hørings svar at dette i den enkelte sak kan
3049 bryte menneskerettighetene. Den svenske Migrationsöverdomstolen konkluderte at
3050 det var et brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjonen å nekte en syrisk
3051 gutt med subsidiær beskyttelse å bli gjenforent med sine foreldre. Den europeiske
3052 menneskerettsdomstolen har til behandling en sak om den danske bestemmelsen
3053 om at personer med subsidiær beskyttelse må vente i tre år før familiemedlemmer
3054 kan søke om gjenforening. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)
3055 understreker at barns rett til familieliv ifølge barnekonvensjonen er særlig beskyttet,
3056 og at å utsette retten til familiegjenforening vil være i strid med regional og
3057 internasjonal lov.

- 3058
- Sørge for at alle flyktninger som oppholder seg i Norge, har rett til nødvendig helsehjelp og arbeidstillatelse
- 3059
- Ha som utgangspunkt at Norge skal være en del av en eventuell avtale i EU om en byrde fordelingsmekanisme som innebærer at asylinnvandringen fordeles bedre mellom land i Europa og sikrer rettssikkerhet for asylsøkerne
- 3060
- Norge bør hente langt flere flyktninger fra leirene i Hellas, uavhengig av når andre Europeiske land henter
- 3061
- FNs høykommissær for flyktninger sine anbefalinger skal være minimum for norsk flyktning- og asylpolitikk.
- 3062
- 3063
- 3064
- 3065
- 3066

- 3067 ● Prioritere barnefamilier og personer med funksjonsnedsettelse gjennom
3068 kvoteflyktningsordningen

3069

3070

3071 R11 Kvinnehelse

3072 Ivaretar helt eller delvis forslag: 51, 52, 119

3073 Begrunnelse:

3074 Det er ei kjensgjerning at svært mykje av helseforskinga foregår på menn, også der
3075 kvinner vert ramma av same sjukdomar, men kanskje med noko annleis
3076 sjukdomsbilete. Det er også ei kjensgjerning at mange av dei typiske
3077 «kvinnesyjukdomane» framleis kan vere tabubelagde, det vere seg endometriose
3078 eller fødselsskader. Fødetilbodet landet rundt er i spel, både når det gjeld nærleik og
3079 kvalitet. Kvinner sine rettar i høve svangerskap og fødsel har blitt innskrenka med
3080 Solberg-regjeringa. Store avstandar til gynekolog fører også til at abort er
3081 vanskelegare å få gjennomført i rurale strøk der prosedyren som går over fleire trinn
3082 medfører ekstra belastning. Likestillingspartiet Arbeidarpartiet må auke løyvingane til
3083 kvinnehelse og forsking på typiske kvinnesjukdomar. Slik at alle kan ha likeverdige
3084 muligheter til gode liv.

3085 Vestland Arbeidarparti meiner:

- 3086 ● Det bør lagast ein eigen strategi for kvinner si helse. Denne må innehalde
3087 meir fokus på forsking, meir kunnskap i helseutdanningane og meir fokus i
3088 samfunnsdebatten.
- 3089 ● Det skal vere tilgjengelege heilskapelege tenester for kvinnehelse i heile
3090 landet - herunder tenester innan gynekologi, fødsel og barsel.
- 3091 ● Kvinner må bli sikra god oppfølging ved krevende funn på ultralyd og
3092 informasjon om ulike støtteordningar dersom det er ønskeleg
- 3093 ● Løyvingane til forsking på kvinnehelse må aukast betrakteleg i åra som
3094 kjem.
- 3095 ● Vurdere å innlemma behandlinga for fleire typiske kvinnesjukdomar i
3096 ordninga for blå resept, eksempelvis osteoporose.

3097

3098

3099 R12 ID-merking av kattar og hundar

3100 Ivaretar helt eller delvis forslag: 130

3101 Hundar er dyr som i stor grad er avhengige av eigarane sine for å kunne ha det bra.
3102 Om lag 80 % av norske hundar er i dag ID-merka, og ID-merking er eit krav for
3103 registrering i NKK. ID-merking av alle hundar er likevel eit viktig tiltak. Dei fleste
3104 landa i Europa har eit slikt krav. Ikkje minst handlar dette om å legge til rette for,
3105 trygge grensepasseringar, legal handel og å kunne avklare eigarforhold. Sikker
3106 individ-identifikasjon er også viktig til dømes i avl, utstillingar og konkurransar, og
3107 knytt til forsikring, helseoppfølging og forskning.

3108 For kattar er situasjonen ein annan. Kvart år tar mellom andre Dyrebeskyttelsen inn
3109 opp mot 10 000 kattar som enten er forlatne eller komne til verda i naturen. Ved å
3110 ID-merke dyra, vil det vere enklare å spora opp eigar dersom dyret blir borte frå
3111 heimen. ID-merking kan òg forhindre at eigarar dumpar dyr dei ikkje ynskjer lengre,
3112 og det kan føre til positive endringar i kattehaldet, t.d. med meir sterilisering. Krav om
3113 ID-merking av kattar kan likevel ha uønskte konsekvensar. Få kattar er ID-merkte i
3114 dag samanlikna med hundar, og kostnaden for ID-merking vil i mange tilfelle vil vere
3115 mykje høgare enn det det kostar å skaffe sjølve katten. Kattar er meir uavhengige av
3116 eigarane sine enn hundar, og eit lovkrav vil kunne vere vanskeleg å følgje opp. Eit
3117 slikt krav må difor vurderast nærare.

- 3118 ● Arbeidarpartiet skal jobbe for obligatorisk ID-merking av hundar.
- 3119 ● Arbeiderpartiet skal jobbe for utgreiing av ei ordning for obligatorisk ID-
3120 merking av kattar.

3121

3122 R13 Universell tannhelsereform

3123 Ivaretar helt eller delvis forslag: 61, 63, 64

3124 Tannhelse er viktig for ein god livskvalitet, og for god allmenn helse. Dei seinare åra
3125 har til dømes samanhengen mellom tannhelse og hjarte-karsjukdomar blitt meir og
3126 meir tydeleg dokumentert. Det har òg blitt meir og meir tydeleg at god tannhelse og
3127 bruk av tannhelsetenester heng saman med sosial status og inntekt. For mange er
3128 det for dyrt å bruka tannlegen, sjølv om det skulle vere stor trong for det. Denne
3129 utviklinga startar i ungdommen og blir forsterka mellom dei eldre.

3130 Universelle ordningar er kjennemerket på den norske velferdsstaten, og prinsipielt
3131 bør tannbehandling sjåast på som ein del av den ordinære helsetenesta. Tida er
3132 inne for å likestilla tennene med andre deler av kroppen. Ei tannhelsereform bør
3133 bygge på eit universelt tak for årlege kostnadar med tannhelsetenester, på same
3134 måten som for medisin og andre helsetenester. Som første trinn bør eit
3135 eigenandelstak på kr. 2000,- per år gjerast gjeldande for minstepensjonistar og alle
3136 under 30 år i løpet av kommande stortingsperiode.

3137 Arbeiderpartiet vil:

- 3138 ● Sette i gang ei tannhelsereform som likestiller tannhelsetenester med andre
3139 ordinære helsetenester, med mål om at heile befolkninga på sikt skal vere
3140 omfatta av et universelt tannhelsetilbod.

- 3141 ● Sikre at alle under 30 år og minstepensjonistar får frikort for tannhelse innan
3142 2025

3143

3144 R14 Rusomsorg

3145 Ivaretar helt eller delvis forslag: 58

3146

3147 Regjeringen har kommet med sitt forslag til rusreform hvor hovedtrekkene i reformen
3148 er at narkotika fortsatt skal være forbudt og politiet skal fortsatt avdekke og og
3149 beslaglegge illegale rusmidler. Denne reformen skal til omfattende behandling med i
3150 Stortinget våren 2021, med blant annet høringer i helse- og justiskomiteene
3151 Hovedtrekkene i forslaget er at det fortsatt skal være ulovlig å bruke narkotiske
3152 stoffer, men det foreslås at det ikke skal være juridisk straffbart med mindre
3153 brukerdoser til eget bruk. Det foreslås ingen endringer i straff for narkotikasalg,
3154 import- og annen narkotikakriminalitet. Arbeiderpartiet sin politikk er at vi ønsker en
3155 omlegging fra straffereaksjon til helsebehandling, og Vestland Arbeiderparti støtter at
3156 det kommer en rusreform som ivaretar avkriminalisering av små brukerdoser, men vil
3157 understreke at rusreformen må være en reell behandlingsreform. Derfor mener
3158 Vestland Arbeiderparti at følgende krav skal fremsettes til ytterligere forbedring av
3159 reformen til behandling av rusreformen i Stortinget våren 2021:

- 3160 ● Likebehandling skal være et grunnleggende prinsipp, likhet for loven og like
3161 muligheter til behandling og oppfølging i alle deler av landet
- 3162 ● Forebygging av bruk av narkotika hos barn og unge må styrkes blant annet
3163 gjennom å gjøre undervisning om rusmidler obligatorisk i skolen
- 3164 ● Politiet har ei viktig rolle i rusførebygginga. Det er viktig at rusreforma ikkje
3165 gjere det slik at politiet mistar sine verkemiddel både til å avdekka rusbruk på
3166 eit tidleg tidspunkt og til å hjelpa ungdom som er på veg inn i eit rusmisbruk.
- 3167 ● Det må legges til rette for rask og sømløs (re)habilitering i et systematisk
3168 samarbeid mellom NAV, kommune, BUP, DPS og spesialisthelsetjenesten
3169 slik som samhandlingsreformen legger opp til.
- 3170 ● Ettervern må være en integrert del av behandlingstilbudet for pasienter med
3171 rus- og/eller psykiske lidelser, og det må sikres en finansieringsnøkkel mellom
3172 stat og kommune som ivaretar kostnadsfordelingen
- 3173 ● Medikamentell rehabilitering må styrkes for å sikre livskvalitet
- 3174 ● Rusavhengige må sikres et helhetlig helsetilbud hvor både somatisk og
3175 psykiske lidelser blir utredet og ivaretatt i behandling
- 3176 ● Personer som har kommet ut av aktiv rus må sikres et botilbud der de ikke
3177 plasseres sammen med personer som fortsatt er i aktiv rus, husbanken
3178 ordninger må styrkes i denne sammenhengen
- 3179 ● Pårørende og rusavhengige må sikres en ruskoordinator som de kan
3180 henvende seg til

- 3181 ● Politiet må sikres tilstrekkelige ressurser til å håndheve forbudet mot illegale
3182 rusmidler
- 3183 ● Kommunene må sikres ekstra midler til å imøtekomme oppgavene som
3184 tillegges dem
- 3185 ● Førstegangsbukere/yngrer brukere må følges opp over tid med kompetent
3186 personell med mål om å få dem til å avstå fra bruk av ulovlige rusmidler

3187

3188 R15 Psykisk helse for barn og unge

3189 Ivaretar helt eller delvis forslag: 56, 103, 134

3190 God psykisk helse er minst like viktig som fysisk helse. Det er fellesskapet sitt ansvar
3191 å legge til rette for god psykisk helse for alle. Dette er særleg viktig når det gjeld barn
3192 og ungdom. Ungdata-undersøkinga viser at det er fleire unge som kjenner på press
3193 og stress, og det er fleire som slit med lette til moderate psykiske vanskar.

3194 Gode og trygge oppvekstvilkår er utgangspunktet for at alle barn og ungdomar kan
3195 ha god trivsel og god utvikling. Forebygging er kanskje det aller viktigaste for at barn
3196 kan ha ei god psykisk helse. Forebygging skjer der barn og ungdom lever liva sine. I
3197 heimen, i barnehagen, på skulen, i vennekretsen, på fritidsaktivitetar. Barn som er
3198 trygge, som blir sett og inkluderte har eit godt utgangspunkt for ei god psykisk helse.

3199 For dei som likevel treng hjelp, er det viktig at denne er lett tilgjengeleg. Mange
3200 opplever å måtte vente lenge på rett hjelp eller at dei må vente lenge på hjelp frå ein
3201 hjelpeinstans til ein annan. Slik skal det ikkje vere. Barn og ungdom skal ikkje
3202 risikere å sjølve måtte navigere mellom ulike hjelpeinstansar. Dei treng «ei dør inn»
3203 til det kommunale hjelpeapparatet, og smidige overgangar til spesialisthelsetenesta
3204 der dette er nødvendig. Det må stimulerast til å prøve ut ulike modellar for kommunal
3205 lågterskel-hjelp, av type «Rask psykisk helsehjelp» i Bergen.

3206 Det er framleis visse tabu knytta til det å ha psykiske vanskar, særleg gjeld dette for
3207 gutar.

3208 Vi veit at unge med vedvarande psykiske helseplager kan ha auka risiko for å ikkje
3209 fullføre utdanning, og dermed risiko for å bli ståande utanfor arbeidslivet. For oss i
3210 Arbeidarpartiet er det viktig at alle kan delta i samfunnet. Difor er forebygging og
3211 behandling av psykiske helseplager hos barn og ungdom noko som no må få eit løft.

3212 Fleire unge har no fått det svært vanskeleg under koronakrisa. Dei vert avskorne frå
3213 sine sosiale liv på skule og på fritid. Dette har blitt vanskeleg for svært mange, men
3214 det rammar dei som er sårbarar frå før aller hardast. Forsking viser at det å stå
3215 utanfor arbeid, skule, aktivitetar og sosiale fellesskap kan gje auka psykiske
3216 helseplager over tid.

3217 Det trengs eit krafttak for psykisk helse, både på kort og på lengre sikt. Og det trengs
3218 no!

3219

3220

3221 R16 Statlige arbeidsplasser

3222 Ivaretar helt eller delvis forslag: 90, 95, 109 - 111

3223 I takt med effektiviseringen av offentlig sektor har distriktene tapt arbeidsplasser i
3224 mye større grad enn de store byene. Vestland Arbeiderparti mener Oslo har en altfor
3225 stor andel av de statlige arbeidsplassene. Vestland Arbeiderparti ønsker å flytte
3226 statlige arbeidsplasser ut fra Oslo og omegn, og ut i resten av landet. Vestland
3227 Arbeiderparti ser ingen grunn til at departementer eller andre offentlige etaten
3228 trenger å ha så sterk tilknytting til Oslo området som det har i dag.

3229 Arbeiderpartiet ønsker bosetning i hele landet og vil la folk bo der de måtte ønske.
3230 Dette skal skje ved å legge føringer på de offentlige etatene for å legge til rette og
3231 flytte vakante stillinger fra byene ut i distriktene. Ved opprettelse av nye etater eller
3232 utvidelse av eksisterende skal disse ligge utenfor Oslo og omegn. Ved å styrke det
3233 offentliges digitale satsing på digitale arbeidsflater, så vil det bli lettere å kunne
3234 desentralisere oppgaver.

3235 Skal distriktene bli sterkere, trengst det arbeidsplassar. Folk vil bo der det er
3236 arbeidsplasser. Det er interessante arbeidsplasser som trekker folk til ein plass, ikke
3237 om det er by eller bygd. I den senere tid har vi sett at folk ønsker å koma seg bort fra
3238 byene, då må me legge til rette for det, via en aktiv og målrettet distriktspolitik.

3239 En nærliggende mulighet for å flytte ut statlige arbeidsplasser fra bo- og
3240 arbeidsregionen Oslo, er den foreslåtte sammenslåingen av institusjonene
3241 Eksportkreditt Norge og Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Den nye
3242 institusjonen er foreslått at skal samlokaliseres i Groruddalen i Oslo. Vi mener at
3243 dette er feil valg. Samlokaliseringen av Eksportkreditt og GIEK bør legges til
3244 Vestlandet og til Bergen. Bergensregionen har et sterkt offshore miljø, er ledende på
3245 fornybar energi, sjømat, prosessindustri, havvind, og har flere start up-miljø innen
3246 det maritime og helse. En lokalisering i Bergen vil gi tett dialog med
3247 næringslivsaktørene, og den nye institusjonen vil dra nytte av Bergens gode finans-
3248 og forskingsmiljø. Den nye institusjonen vil også bidra til å styrke den allerede mest
3249 komplette maritime klyngen i verden.

3250 ● Vestland Arbeiderparti vil flytte ut en betydelig andel statlige arbeidsplasser
3251 fra bo- og arbeidsregionen Oslo til resten av landet, og som hovedregel skal
3252 alle nye statlige arbeidsplasser etableres utenfor Oslo.

- 3253 ● Vestland Arbeiderparti mener at det er viktig at Fiskeridirektoratet har sitt
3254 hovedsete i Bergen.
- 3255 ● Vestland Arbeiderparti støtter samlokaliseringen av Eksportkreditt Norge og
3256 Garantiinstituttet for eksportkreditt, og mener at den nye institusjonen skal
3257 plasseres i Bergen.

3258

3259

3260 R17 Ingen sosial dumping i luftfarten

3261 Ivaretar helt eller delvis forslag: 94

3262 Sosial dumping er den største trusselen mot den norske modellen. En stor del av
3263 den norske modellen ivaretas av et velfungerende trepartssamarbeid som tufter på
3264 samarbeid mellom organisasjoner som representerer arbeidsgivere og arbeidstakere
3265 (partene) og staten.

3266 Wizz-air saken rokker ved alt den norske modellen og trepartssamarbeidet står for,
3267 og bryter mot arbeidsmiljøloven ved at ansatte nektes deltakelse i fagforeninger.

3268 Dersom Wizz Airs baser i Norge kan defineres som såkalte hjemmebaser, er det
3269 norsk arbeidsmiljølov som gjelder. Da spiller det ingen rolle hvilken nasjonalitet
3270 piloter og kabinansatte eller selskapet har (seksjonssjef Erik Hammer i
3271 Luftfartstilsynet til FriFagbevegelse 28.10.2020).

3272 Dette viser at vi trenger nasjonale retningslinjer som ivaretar norske bedrifter og
3273 arbeidstakere når internasjonale aktører etablerer seg i norsk arbeidsliv.

3274 Det bør stilles krav om at flyselskapene sørger for at grunnleggende
3275 fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger, etter ILO-konvensjonen,
3276 ivaretas i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører.

3277 Arbeiderpartiet oppfordrer alle til å bruke flyselskap med ordnede arbeids og
3278 lønnsforhold.

3279 I tillegg vil Arbeiderpartiet gjennomføre styrkinger i lover og retningslinjer, slik at den
3280 norske modellen ivaretas.

3281 Arbeiderpartiet vil:

- 3282 ● Bruke offentlige anbud til å stille krav om ryddige arbeidsvilkår og bruk av
3283 faglærte.
- 3284 ● Sikre rettferdig konkurranse, gode fagutdanninger og seriøsitet gjennom kloke
3285 offentlige innkjøp.

- 3286 ● Styrke den "myke siden" av arbeidslivskrimbekjempelse, som handler om å
3287 ivareta de mest utsatte arbeidstakerne.
- 3288 ● Gjennomføre en ny plan for et seriøst og organisert arbeidsliv.
- 3289 ● Styrke det organiserte arbeidslivet.
- 3290 ● Fornye og forsterke arbeidsmiljøloven.
- 3291 ● Ha forbud mot innleie for useriøse aktører.

3292

3293

3294 R18 Fleire fagarbeidarar

3295 Ivaretar helt eller delvis forslag: 77 - 79, 139

3296 Næringslivet og offentlig sektor etterspør fleire fagarbeidarar. Korona-pandemien
3297 har også vist oss kor sårbart samfunnet vårt er blitt med den yrkesstrukturen vi etter
3298 kvart har fått her i landet.

3299 Arbeiderpartiet vil snu denne utviklinga og satse på ei desentralisert yrkesutdanning,
3300 som speglar næringslivet og offentlig sektor sitt behov for fagarbeidarar. Det norske
3301 nærings- og samfunnslivet treng fleire fagarbeidarar for å bygge den moderne
3302 velferdsstaten og ein industri i verdstoppen.

3303 Idretten er særst viktig for mange. Arbeiderpartiet vil innføre ei toppidrettslinje med ei
3304 yrkesfagleg retning, etter modell frå toppidrett på studiespesialiserande linjer. Det
3305 kan styrke rekruttering til yrkesfagleg studieretning. Arbeiderpartiet har som mål at vi
3306 skal auke rekruttering og utdanne dei beste fagarbeidarane i landet, for å møte
3307 utviklinga og behova i arbeidslivet.

3308 For å styrke den yrkesfaglege utdanninga treng vi eit yrkesfagløft i nært samarbeid
3309 med nasjonale styresmakter og partane i arbeidslivet.

3310 Det er nødvendig å satse på dei yrkesfaglige retningene ved å garantere læreplass
3311 for alle som ønsker læreplass

3312 Arbeiderpartiet vil styrke den praktiske skulesekken, der elevane får møte
3313 arbeidslivet og gjere praktiske oppgåver i eit arbeidsfellesskap allereie frå
3314 grunnskulen. Det er særskilt viktig med praksisopphald i løpet av skulegangen for å
3315 skaffe alle elevar ein læreplass, men også for å få til eit godt samarbeid mellom
3316 skule og bedrift. Den vidaregåande skulen må legge til rette for det og
3317 arbeidslivskontakten har ei sentral rolle i dette arbeidet. Den praktiske utdanninga
3318 kan verte gjeve i lokale verksemder. Det planlagte realfagkonseptet Newton-rommet
3319 ved Hydro Husnes, SITEP og øvingsfabrikken i Årdal er gode eksempel på dette.
3320 Derfor vil vi arbeide for å etablere langsiktige og forpliktande samarbeidsavtaler med
3321 privat og offentlig sektor om praksisplasser.

3322

3323

3324 R19 Ein god oppvekst varer heile livet.

3325 Ivaretar helt eller delvis forslag: 91, 102, 124

3326 Skilnadane i Noreg aukar. Fleire born veks opp i familiar med utfordringar. Det kan
3327 vere økonomiske problem, vald, rus, sjukdom eller andre forhold som gjer borna
3328 utrygge. Born og unge som vert berørte opplev i større grad mistrivsel i barnehage
3329 og i skulen, utestenging frå felles arenaer og vanskar seinare i livet som å stå utanfor
3330 arbeidslivet. Det kan føre til svekka folkehelse og at levealderen vert forkorta.
3331 Arbeiderpartiet meiner at det viktigaste tiltaket vi kan gjere for å hindre at born veks
3332 opp i fattigdom, er at foreldra får kome i vedvarande inntektsgjevande arbeid. Difor
3333 er arbeid til alle jobb nummer ein. Vi vil også auke moglegheit til varig tilrettelagt
3334 arbeid.

3335 Arbeiderpartiet meiner at alle skal ha rett til å bu trygt og godt. Og alle har rett til ein
3336 trygg og god bolig. Arbeiderpartiet vil legge fram ein melding om ein heilheitleg
3337 politikk, der kommunane vil få ei styrka rolle i arbeidet med å utjamne forskjellar i
3338 boligmarknaden. Vi vil auke utlånsramma til Husbanken, slik at fleire kan få startlån.

3339 Arbeiderpartiet vil arbeide for at alle born vert inkludert i barnehagen, skule samt på
3340 fritid i samarbeid med frivilligheita. Born som av ulike årsaker treng ekstra oppfølging
3341 i barnehage, skule og som står utanfor skule og arbeidsliv, skal få det og vi vil sikre
3342 eit tett samarbeid mellom heim og ulike hjelpeinstansar. Vi vil innføre gratis SFO og
3343 jobbe for søskenmoderasjon for familier som har born både i barnehage og SFO. Vi
3344 vil innføre eit sunt måltid i løpet av dagen og gje skulane friheit til å organisere dette
3345 sjølv.

3346 Gode og trygge oppvekstvilkår er særst viktig for for trivsel, tryggleik og utvikling.
3347 Fellesskapet må stille opp, slik at alle born får likeverdige moglegheiter uavhengig av
3348 foreldra sin arbeidssituasjon, økonomi og helsesituasjon. Difor vil Arbeiderpartiet
3349 reversere Regjeringens Solbergs sosiale kutt som brillestøtte til born, tannregulering
3350 og fysioterapi.

3351

3352

3353 R20 Ambulanse i distriktene

3354 Ivaretar helt eller delvis forslag: 53, 54, 116

3355 Hjerneslag kostar samfunnet milliardar av kroner kvart år. Dette er ein av tilstandane
3356 der tid er avgjerande for utfallet for den som blir ramma. I dag varierer responstida

3357 mykje både i byane og i distrikta. Ambulansar landet rundt står i fare for å forsvinne
3358 heilt eller delvis mellom anna fordi helseforetaka skal spare pengar.

3359 Ein svekka akuttberedskap og reduksjon i tal ambulansar er korkje god
3360 samfunnsøkonomi eller særleg framtidsretta.

3361 Å kjenne seg trygg er noko av det viktigaste for alle menneske. Å vite at ein får hjelp
3362 når ein treng det og at hjelpa når fram i tide er ein del av det å kjenne seg trygg.

3363 ● Arbeiderpartiet krev lik maks responstid i heile landet. Alle har krav på
3364 likeverdige tenester uansett kor ein bur i landet. Responstid for
3365 ambulansetenesta må forskriftsfestast.

3366

3367

3368 R21 Styrka rett til morsmålsopplæring

3369 Ivaretar helt eller delvis forslag: 76

3370 Vestland Arbeidarparti ser med uro på at for mange elevar med eit anna morsmål
3371 enn norsk, fell frå i vidaregåande skule. Mykje av grunnen til dette er at dei manglar
3372 eit godt nok fundament i eige morsmål for å klare å forstå norsk på eit meir avansert
3373 nivå og for å tileigne seg innhaldet i øvrige fag. Norskundervisninga i t.d yrkesfag
3374 vert ei hemsko for elevar med eit anna morsmål og hindrar dei i å komma vidare ut i
3375 arbeidslivet.

3376 Slik regelverket er i dag, vert morsmålsundervisning og tilpassa undervisning for
3377 minoritetsspråklege i grunnskulen, stort sett berre nytta dersom eleven syner å ikkje
3378 meistre norsk godt nok. Altså heng retten til opplæring i morsmålet saman med dei
3379 generelle norskerfdigheitene. Det viser seg diverre at sjølv om ein minoritetsspråkleg
3380 elev kan synast å beherske norsk ved flytande uttale og kan formulera seg
3381 grammatisk riktig, er dette i realiteten berre begrensa norskkunnskap. Ofte ser ein
3382 ikkje utfallet av ei slik begrensing i norskkunnskapen før lenger ut i skuleløpet, og
3383 dette gjer at mange minoritetsspråklege elevar får vanskar med å tileigne seg
3384 forståing av både norskundervisning og innhaldet i øvrige fag.

3385 I 2004 vart retten til opplæring i morsmål og tospråkleg fagopplæring svekka, mot
3386 Arbeiderpartiet si vilje. Det som den gong var Utdannings- og
3387 forskningsdepartementet føreslo at morsmålsopplæring ikkje lenger skulle vere vere
3388 obligatorisk. Argumentasjonen for å svekka denne retten var m.a. at dåtidas
3389 fastsetjingar var vaskelege å praktisere for dei enkelte kommunane, og då sær i
3390 dei mindre kommunane. Det vart også hevda at tid og krefter til morsmålsopplæring
3391 var eit hinder for ei styrka norskundervisning. Arbeiderpartiet på si side var kritiske til

3392 mangelen på fagleg grunngeving for å svekke denne retten for språklege
3393 minoritetar.

3394 Ei vesentleg årsak for at det er viktig og riktig og gje elevar opplæring i eige
3395 morsmål, er at det også legg grunnlaget for at dei lærer betre norsk, også på eit
3396 avansert, fagleg nivå. Opplæring i og trening på å bruke eige morsmål, medverkar til
3397 språkmedvit og legg grunnlaget for at elevar skal kunne nytte språket som reiskap til
3398 å tileigna seg dei begrepa som skal til for at å kunna ta til seg informasjon, å kunna
3399 reflektera og for at læring skal vera mogleg.

3400 Majoritetselevar, med norsk som morsmål, får med god grunn ei lang, grundig og
3401 systematisk opplæring i norsk språk, til tross for at norsk er noko dei "kan frå før".
3402 Språket vårt er meir enn berre eit middel til alminneleg, daglegdags kommunikasjon,
3403 det er nøkkelen til å forstå verda, til å kunne reflektere og er reiskapen vår i kognitivt
3404 krevjande samanhengar. For minoritetsspråklege elevar er opplæring i eige morsmål
3405 eit vesentleg reiskap for å få utbyte av norskundervisninga og for å forstå innhaldet i
3406 dei øvrige faga.

3407 Opplæring i eige morsmål er ikkje eit hinder for ei god norskundervisning, dei to
3408 heng tvert imot tett saman.

3409 Vestland Arbeiderparti vil arbeide for å:

- 3410 ● Gjeninnføra obligatorisk opplæring i morsmål og tospråkleg fagopplæring i
3411 grunnskulen. Retten til morsmålsopplæring skal ikkje aleine henge saman
3412 med allminnelige norskferdigheiter.
- 3413 ● Tilretteleggja for å gjere dette praktisk mogleg for alle kommunar og syte for
3414 at det finst nødvendig kompetanse og ressursar.

3415

3416

3417 R22 Digital utvikling i distriktene

3418 Ivaretar helt eller delvis forslag: 108

3419 Vestland Arbeiderparti ønsker et levende distrikts Norge, og for å legge til rette for
3420 dette kreves det tydelige satsinger på distriktene. I dag er det mange steder i distrikts
3421 Norge med dårlig bredbånd og fiber utbygging. I dagens teknologiske samfunn og
3422 med den teknologiske utvikling vi ser i dag, er det et reelt distriktspolitisk virkemiddel
3423 at det legges penger på utbygging av fiber, bredbånd og 5G til hele landet. Både
3424 fiber og 5G er nødvendig for å ha en god fremtidsrettet og sikker digital infrastruktur i
3425 Norge. Dette vil også være stimulerende til økt næringsliv i distriktene. Slik det er i

3426 dag med dårlig dekning mange steder i landet, så virker dette som en hemsko på
3427 utviklingen og næringslivet i distriktene.

3428 ● For å gjøre hele Norge klar for den digitale hverdagen og for å få utvikling i
3429 hele landet, vil Vestland Arbeiderparti ha en storsatsing på fiber og 5G i
3430 kommende stortingsperiode.

3431

3432

3433 R23 Nærtjenestesentre med rådgivning og søknad om gjeldsordning

3434 Ivaretar helt eller delvis forslag: 112

3435 Begrunnelse:

3436 I forbindelse med forslaget til partiprogram foreslår Arbeiderpartiet å opprette
3437 nærtjenestesentre hvor innbyggerne kan få ordnet med offentlige oppgaver som
3438 blant annet pass, førerkort, rettshjelpveiledning mm må også rådgivning og søknad
3439 om gjeldsordning legges til.

3440 Forslag:

3441 ● Rådgivning og søknad om gjeldsordning legges til lokale nærtjenestesentre.

3442

3443

3444 R24 Yrkesskadeerstatning

3445 Ivaretar helt eller delvis forslag: 96

3446 Etter en forskriftsendring i 2020 er covid-19 med alvorlige komplikasjoner blant
3447 sykdommene som likestilles med yrkesskade. Det er alltid en rekke vilkår for at
3448 sykdom skal gi yrkesskadedekning etter Folketrygdlova. I tillegg må slik smitte ha
3449 skjedd «under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske
3450 institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller
3451 ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms-
3452 eller smittefare» . Det er dermed usikkerhet om dette vil omfatte alle som er utsatt for
3453 smitte på arbeid, for eksempel renholdere, bussjåfører og lærere.

3454 ● VAP mener det må sikres at alle som blir definerte som samfunnskritisk
3455 personell og som blir utsatt for smittefare i arbeidssituasjon, skal kunne være
3456 trygge på at de dekkes av yrkesskadeordninga under pandemien.

3457

3458

3459 R25 Seksuelle overgrep: Eit omfattande samfunnsproblem

3460 Ivaretar helt eller delvis forslag: 129

3461 I løpet av dei siste åra, har seksuelle overgrep og krenkingar vorte eit høgaktuelt og
3462 meir synleg samfunnsproblem. Me har gjennom både tradisjonelle og sosiale media,
3463 fått kjennskap til mange vonde hendingar i m.a. i heimen, i barnehagen, på skulen,
3464 på arbeidsplassen, på festen eller uteplassen. For mange av forteljarane har det gått
3465 mange år frå eit overgrep fann stad til historia kunne forteljast. I alt for mange tilfeller
3466 er det slik at det er for seint å søkje rettferd gjennom rettsapparatet når ein omsider
3467 maktar å setje ord på ein har opplevd. Foreldingsfristen er gått ut.

3468 I ein rettsstat som Noreg, er det heilt naudsynt at saker med ein så alvorleg natur
3469 som i overgrepssaker, får ein god, rettsleg prosess. Spørsmålet om skuld og straff
3470 må behandlast i retten framfor i allmenta gjennom saker i media. Dette er viktig for
3471 rettstryggleiken til både dei som er utsett for overgrep og dei som vert ankлага.

3472 Seksuelle overgrep etterlet dei som er utsette med varige traumer og har stor
3473 innverknad på både fysisk og psykisk helse. Ikkje berre er overgrepet i seg sjølv
3474 kjelde til stor belastning, også rettslige prosessar fører med seg ekstra byrde. Det er
3475 opplagt at oppfølging og hjelp til overgrepsutsette er viktig, men mange opplever
3476 dagens strafferammer på overgrepssaker som for små og at dei ikkje samsvarer
3477 med dei langvarige skadene den som vert overgrepsdømt har påført offeret.
3478 Strafferammene må reflektere alvorsgraden til seksuelle lovbrøt, for at dei skal kunne
3479 medverke til ei oppleving av rettferd ovanfor overgrepsutsette.

3480 Vestland Arbeidarparti ser særst alvorleg på auken i saker om seksuelle overgrep
3481 mot barn.

3482 Ei stor utfordring er at utsette barn ofte ikkje torer å seie i frå. Studier frå fleire land,
3483 også Noreg, viser at det diverre går lang tid frå første gong ein opplever eit overgrep,
3484 til ein maktar å fortelje om det. Den første norske studien kring dette ([Steine et al.
2016](#)), syner at det i snitt tek omlag 17 år. Snittalderen for første gong ein opplevde
3486 overgrep som barn er 6,5 år. Fleirtalet var over 18 når dei klarer å setje ord på kva
3487 dei har opplevd som barn. Også studien "[Ungdoms erfaringer med vold og overgrep
i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år](#)"(UEVO-
3488 undersøkelsen, okt.2019), er med på å synleggjera omfanget av seksuelle overgrep
3489 mot barn i heile samfunnet vårt.
3490

3491 Ei kartlegging frå 2019 utført av FHI, peiker mellom anna på at barn som veks opp
3492 med vald, overgrep og krenkingar i heimen, ofte ikkje veit at det dei opplever ikkje er
3493 greit. For mange er dette normalen, dei kjenner ingen annan verkelegheit og
3494 manglar kunnskapen dei treng for å be om hjelp. For eldre barn og ungdom kan det
3495 vere ei utfordring å vita kvar grensene for kva som er eit overgrep går. FHI si

3496 kartlegging tek for seg ulike studier gjort på effekten av og erfaring med opplærings-
3497 og informasjonstiltak for barn og unge med mål om å førebygga og avdekka vald,
3498 overgrep og krenkingar mot barn og unge. Mykje tyder på at barn som har fått
3499 undervisning og auka kunnskap om vald og overgrep, forstår betre at dette er feil,
3500 ulovleg, ikkje deira feil og at dei har rett til å seie i frå og få hjelp.

3501 Overgrepssproblematikken i samfunnet vårt, er også vorte meir synleg i allmenta for
3502 øvrig. Alt frå omtale kring temaet i media til statistikk om overgrepssaker, fortel oss
3503 noko om at skiljelinene for mange ikkje er tydelege nok. Det er naudsynt å auke
3504 medvit kring seksuelle overgrep, eigne og andre sine grenser. Også her spelar
3505 mangel på kunnskap ei sentral rolle. Kombinasjonen av førebyggjande tiltak
3506 gjennom undervisning og informasjon, samt eit tydeleg lovverk, kan medverka til å
3507 redusera førekomst av seksuelle overgrep og auke rettstryggleiken.

3508 Noko av det viktigaste vi kan gjere for å hindre at overgrep skjer, er sterkare satsing
3509 på førebyggjande arbeid. Barn og unge må få kunnskap om eigen kropp, seksualitet
3510 og grensesetting, samt opplæring i å seie i frå. Målet må vera at helsetenestene,
3511 barnehage, skule, barnevern, NAV, politi og andre relevante aktørar, skal operere ut
3512 frå eit felles kunnskapsgrunnlag.

3513 På bakgrunn av dette meiner Vestland Arbeidarparti at:

- 3514 ● For å sikre at barn og unge får kunnskapen dei treng, og for å førebygga og
3515 avdekka, må relevante utdanningsinstitusjonar auka omfanget av tema knytt
3516 til vald og overgrep i pensum for utdanningane, læreverker og
3517 undervisningsopplegget. Det er også naudsynt å styrke eksisterande
3518 kompetanse på dette hos tilsette i barnehagar, skular og øvrige
3519 utdanningasinstitusjonar.
- 3520 ● Det må vera stabil finansiering av hjelpeorganisasjonar og konsultasjonsteam
3521 som bidreg med kompetanse og kunnskap om vald og overgrep, samt hjelp
3522 og støtte til dei som har opplevd eller lever med vald og overgrep.
- 3523 ● Det krevst meir satsing og ressursar til vidare norsk forskning på feltet, især på
3524 tiltak og førebyggjande effekt.
- 3525 ● Ressursane til politiet må aukast og me må styrke den nasjonale satsinga på
3526 kriminaslitetsområde som krev spisskometasne, som til dømes seksuelle
3527 overgrep på nett.
- 3528 ● Lovverket vårt må vera tydeleg. Straffelova må fastslå at sex utan samtykke
3529 er valdtekt, i tråd med menneskerettane. Det er behov for ei samtykkelov som
3530 gjev betre rettstryggleik til kvinner og menn som er utsett for valdtekt. Ei
3531 tydeleg samtykkelov som definerer samtykke og grenser for overgrep, kan
3532 også medverka til å auke medviten kring eigne og andre sine grenser.
- 3533 ● Foreldingsfristen for seksuelle lovbrøt vert forlenga og strafferamma auka.

3534

3535

3536 R26 Vern om nærskuleprinsippet!

3537 Ivaretar helt eller delvis forslag: 80, 82

3538 Det er urovekkjande og trist at Regjeringa no ønsker å fjerne nærskuleprinsippet,
3539 som vert nytta i dei fleste fylka i dag. Eit resultat av ein reint karakterbasert
3540 inntaksmodell - der dei med best karakterar kan velge heilt fritt, medan dei med
3541 dårlegast karakterar kan måtte risikere å flytte svært langt avgårde - vil kunne

3542 vere reine A- og B-skular, og vil vere negativt for fellesskulemodellen vår. Vi kan
3543 ikkje stille oss bak ein modell der fylka sine demokratisk valde organ vert
3544 overkøyrde, og der eit resultat av Regjeringa sin skulepolitikk vert ein meir delt skule.
3545 Det handlar om trygge rammer, gode oppvekstvilkår, og ein skule som er der for alle
3546 elevane, ikkje berre dei med høgast karakterar.

3547 Å sikre at alle elevar får høve til å gå på ein nærskule dersom dei ønsker det, er
3548 også eit viktig grep for å halde fast på ein desentralisert skulestruktur.

3549 Arbeiderpartiet vil ha ei framtidsretta vidaregåande opplæring der fleire fullfører.
3550 Vidaregåande opplæring skal gi ungdom den yrkeskompetansen eller
3551 studieførebuinga dei treng, og alle skal få eit tilbod som som rustar dei for arbeid
3552 eller meir utdanning. Det er framleis for mange elevar som ikkje fullfører
3553 vidaregåande opplæring. Arbeidarpartiet vil at fylka framleis skal kunne bestemme
3554 korleis opptak til vidaregåande skular skal organiserast.

3555 Lat oss ikkje oppmuntre til eit enno større karakterpress, lat oss halde på
3556 nærskuleprinsippet!

3557

3558

3559 R27 Ein betre, meir variert og inkluderande fellesskule for alle elevar

3560

3561 Den offentlege fellesskulen skal vera ein arena for personleg, samfunns -og
3562 kunnskapsmessig utvikling, der alle barn vert tekne på alvor. Korleis me organisere
3563 skulen er avgjerande for om den klarer å gje barn like føresetnader for å lukkast,
3564 eller om den medverke til å skape og reprodusera sosiale skilnader.

3565 Noko av det som er peika på dei siste åra, er mellom anna at heimelekser
3566 medverkar til faglege og sosiale skilnader mellom ulike sosioøkonomiske grupper.
3567 Me ser også at det er skilnader når det gjeld deltaking i organiserte fritidsaktivitetar.
3568 Desse spelar ei viktig rolle som arenaer der barn og unge får treffast og utvikle

3569 ferdigheiter. Dei fungerer også som læringsarena for identitetsutvikling og
3570 demokratiforståing. Når den sosiale rekrutteringa vert skeiv, skjer det både grunna
3571 økonomi og kultur.

3572 For at barn og unge skal få like føresetnader for å lukkast, både fagleg og sosialt, er
3573 det naudsynt å sjå på korleis me organiserer grunnskulen vår, sær i dei minste
3574 trinna.

3575 Dei fleste barn i dei minste trinna nyttar også SFO, som i dag varierer i for stor grad
3576 på både pris og kvalitet. Me ønskjer ikkje at økonomi skal vere ei hindring og det er
3577 naudsynt å heve kvaliteten, samt gjere tilbodet like godt og tilgjengeleg uavhengig av
3578 kvar ein bur.

3579 Det er behov for å gjere grep som skapar ein skulekvardag som er meir
3580 inkluderande, variert, som legg til rette for utvikling av praktiske evner, meir fysisk
3581 aktivitet og friluft, og som gjev rom for både fag, sosial utvikling og leik især på dei
3582 minste trinna.

3583 Vestland Arbeidarparti vil:

3584   • Auka vaksentettleiken for å utjamne sosiale ulikheitar gjennom å skapa ein
3585   meir inkluderande fellesskule som både fangar opp dei som treng ekstra
3586   støtte og evnar å møte behova til fagleg sterke elevar
3587   • Arbeide for å utvida skuledagen for å sikre at læringsmåla kan nåast utan å
3588   nytte heimelekser. Skulekvardagen må få eit meir variert innhald som rommer
3589   meir av dei kreative og praktiske faga, som inneheld meir fysisk aktivitet, leik
3590   og friluft, og som tilbyr eit sunt, godt skulemåltid. Dette vil samla medverka til
3591   at fleire får tileigna seg og utvikla ulike sosiale, fysiske og kreative evner som
3592   vil vere med å utjamne sosiale forskjellar.
3593

3594   • At alle elevar skal få oppgåver tilpassa den enkelte, samt hjelpen dei treng av
3595   kompetente, kvalifiserte tilsette - på skulen. Dette vil medverka til å minske
3596   skilnadane og skapa mest mogleg like føresetnader for at alle elevar får
3597   utvikle seg og kjenne på meistring.

3598

3599

3600 R28 Ja til miljøterapeuter i skolen

3601 Ivaretar helt eller delvis forslag: 86, 87

3602 Begrunnelse:

3603 En god psykisk helse er sentralt for læring, utvikling og livsutfoldelse. Skolen som
3604 arena møter alle barn, og har en unik mulighet til både å fremme faglig utvikling,
3605 sosial utvikling og mental helse. Derfor kreves det også ressurser i skolen som kan

3606 imøtekomme behovene elevene har som hele mennesker. I dagens skole står
3607 majoriteten av lærerene i store klasser med komplekse utfordringer, det er et stort
3608 press og mange utfordringer. Vestland Arbeiderparti mener derfor det er på tide å
3609 styrke laget rundt elevene, og vil derfor sikre at det er miljøterapeuter (sosionomer,
3610 vernepleiere, barnevernspedagoger eller sykepleier) i skolen som kan være med på
3611 laget til lærerene med å sikre at en hver enkelt elev blir møtt med sine behov.

3612 Forslag:

3613 I den nye opplæringsloven må det komme tydelig lovfestet krav om at
3614 miljøterapeuter skal ansettes i grunn- og videregående skole.

3615

3616

3617 R29 Finansiering av privatskoler

3618 Ivaretar helt eller delvis forslag: 135

3619 Vestland Arbeiderparti ønsker en sterk fellesskole hvor alle har de samme
3620 mulighetene. Dessverre ser vi at stadig flere og flere elever går på private skoler noe
3621 som går hardt utover den norske fellesskolen. Dette er en utvikling vi i Vestland
3622 Arbeiderparti mener går i feil helt feil retning.

3623 Vi ønsker en sterk fellesskap hvor barn med ulik bakgrunn og samfunnslag lærer
3624 hverandre å kjenne. Økonomien til foresatte skal aldri avgjøre kvaliteten på
3625 undervisningen og skolen til barna. Derfor må fellesskolen styrkes og bruken av
3626 private skoler begrenses.

3627 Vestland AP vil:

- 3628 ● Styrke den norske fellesskolen
- 3629 ● Si nei til kommersielle privatskoler. Bevare unntaksretten for skoler som driver
3630 ideelt, med alternativ pedagogikk og alternativt livssyn.
- 3631 ● Gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å regulere etablering, flytting og
3632 endring av elevtall for nye privatskoler
- 3633 ● Følge opp dagens friskolelov med forbud mot at skoleeiere tar utbytte og sikre
3634 streng kontroll for å hindre ulovlig utbytte
- 3635 ● At konsesjoner til privat skoledrift skal være tidsavgrenset, med krav om ny
3636 søknadsprosess og større mulighet til demokratisk innvirkning. Dette må også
3637 gjelde allerede gitte konsesjoner

3638

- 3639 R30 Kommuneøkonomi - Dei store oppgåvene løyser me best i saman
- 3640 Ivaretar helt eller delvis forslag: 115, 117
- 3641 Kommunane og fylkeskommunane drifter dei viktigaste velferdstenestene ut mot
3642 innbyggjarane, som mellom anna barnehage, skule, eldreomsorg og helsetjenester.
- 3643 Kommunene har også ansvaret for tilbod til dei som har behov for ekstra innsats fra
3644 samfunnet: barnevern, sosialhjelp, kommunale boligar, samt andre tiltak.
- 3645 For å sikre alle innbyggjarar gode velferdstenester og ein trygg, føreseieleg kvardag,
3646 krevst det gode og langsiktige rammevilkår. Ikkje berre i form av akseptabel vekst i
3647 frie inntekter, men og i form av makt og økonomi for lokale tilpassingar. Med nye
3648 grenser for offentlig pengebruk, er det ekstra viktig med lokal handlefridom.
- 3649 Kvalitetsnormer er i utgangspunktet eit gode. Me ønskjer å heve kvaliteten i alle
3650 offentlege tenester, men skal kommunane og fylkeskommunane levere den
3651 kvaliteten som m.a. bemanningsnormer og anna rammeverk legg opp til, må dei vera
3652 fullfinansierte. Underfinansierte statlege pålegg gjer det vanskeleg å planleggje og
3653 undergrev høve til langsiktig bærekraft i kommuneøkonomien. Regjering og
3654 direktorat plasserer stadig nye oppgåver og forventingar til kommunar og
3655 fylkeskommunar, utan at det er reell samhandling og avklaring av
3656 tenesteproduksjonen sine vilkår.
- 3657 Framføre å vera eit støtteapparat, verkar no direktorata meir som faglege klynger
3658 som omset forventningar sendt frå Regjeringa, som skal svarast ut i stadig knappare
3659 rammer.
- 3660 Bruk og organisering av støttefunksjonane treng ei lokal tilpassing og mindre
3661 sentralstyring. Forventningar må avstemmast og kommunane treng auka
3662 økonomiske ressursar som følgjer av innbyggjarane sine auka retter.
- 3663 Kommunane og fylkeskommunane er sentrale for å lukkast med det grønne skiftet.
3664 Om dei skal kunne medverka kraftfullt må kompensasjonsordningane styrkast, anten
3665 det dreier seg om utsleppsfrie ferjer eller fornybar energi.
- 3666 I tillegg kjem folkehelsa inn mot kommunanes ansvar for kloakk og vassverk.
3667 Etterslepet her er diverre vorte av ein slik storleik at kommunane ikkje maktar å
3668 overhalda sine forpliktingar overfor innbyggjarane sine. Utan ein stor dugnad mellom
3669 stat og kommune kan ikke desse livssviktige forpliktingane effektuerast utan store
3670 kutt i andre, naudsynte tenester.
- 3671 Pandemien set også sine spor. Kommunar over heile landet slit grunna tapte
3672 skatteinntekter, mindre inntekter og store meirutgifter. Innan helse- og omsorg er det
3673 særleg viktig at staten stiller opp med midler.
- 3674 Mange kommunar har gjennomført regionreforma, men dei opplever å komma dårleg
3675 økonomisk ut av det. Denne reforma kan vera til innbyggjaranes beste, men då må
3676 ho kompenseras skikkeleg.

3677

3678 Vestland Arbeidarparti reknar ein sterk, sunn kommuneøkonomi som ein føresetnad
3679 for eit godt velferdstilbod i heile landet, og vil:

- 3680 ● Sikre gode og likeverdige tenestetilbod over heile landet.
- 3681 ● Gjere kommunane i bedre stand til å prioritere viktige velferdsområder som
3682 barnehage, skule-og oppvekst, helsetenester og eldreomsorg.
- 3683 ● Arbeida for større samsvar mellom forventingar til tjenesteproduksjon i
3684 kommunal forvaltning og dei økonomiske rammene.
- 3685 ● Sikra at pålagte tiltak inn mot det grønne skiftet vert fullfinansiert.
- 3686 ● Sikra at samanslåtte kommunar og fylkeskommunar lukkast ved å syte for at
3687 det føl pengar med når oppgåvene vert større.
- 3688 ● Sikra velferdsordningar i ein krisesituasjon ved ein rettferdig
3689 kompensasjonsordning.

3690

3691

3692 R31 Krisepakker

3693 Ivaretar helt eller delvis forslag: 118

3694 Mange næringer i Vestland fylke er hardt rammet av koronapandemien, og regjering
3695 og Storting har kommet med en rekke krisepakker rettet mot enkelt næringer, samt
3696 utvidet ordninger som permitteringsregelverk, feriepengar på dagpengar og forhøyet
3697 dagpengesats. Vestland Arbeiderparti krever at krisetiltak og
3698 kompensasjonsordningar må vare så lenge pandemien pågår. Innretningen på
3699 krisetiltakene må innrettes slik at de som trenger det mest får mest nytte av dem.
3700 Den overordnede målsetningen må være at flest mulig holdes i arbeid, og at
3701 arbeidsplasser består etter pandemien, i reiseliv, kultur og andre næringer. Det betyr
3702 blant annet at det også må stilles krav til bedrifter som mottar støtte om at ansatte
3703 ikke sies opp når bedriftene mottar økonomisk støtte. Det vil være behov for
3704 krisepakker også rettet mot studenter og andre sårbare grupper for å sikre
3705 økonomisk kompensasjon til grupper i samfunnet som ikke har ordinær rett til
3706 arbeidsledighetstrygd eller andre ytelser fra NAV.

3707

3708

3709 R32 Norsk jernbane

3710 Ivaretar helt eller delvis forslag: 89

3711 Arbeiderpartiet vil fortsette å forenkle og effektivisere offentligforvaltning, men mener
3712 at avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og enkelte privatiseringer som ble
3713 innført av sittende regjering ikke treffer slik som ønsket. Det å gjøre årlige budsjett
3714 kutt uten å vite hva som blir effekten av det, er ingen god politikk.

3715 Når det gjelder oppstyking av jernbanen og privatisering av den er ikke det veien å
3716 gå. Det norsk jernbane trenger er økt vedlikehold og doble spor. For å oppnå dette
3717 er en samlet styring av jernbanesektoren viktig. Den sittende regjering sin
3718 oppsplitting og økt konkurranseutsetting av drift og vedlikehold har slått feil.
3719 Tilbudene korresponderer ikke og passasjerene må forhold seg til mange selskap og
3720 ulike billetteringssystem. Jernbanespor, persontrafikk, godstrafikk, bussdrift og
3721 jernbaneeiendom må sees i en sammenheng. Målet må være å ha gode og
3722 miljøvennlige samferdselsløsninger.

3723 Tog må korrespondere med hverandre og med buss, det må være tilstrekkelig med
3724 innfartsparkering og god sykkelparkering og det må være godt tilrettelagt for
3725 godstransport. Passasjerenes behov for et godt og samordnet transporttilbud må
3726 være i fokus Vi ser at de landene med mest effektiv jernbane drift, slik som
3727 Frankrike, Tyskland og Sveits, har alle en samlet styring av jernbanesektoren.

3728 ● Arbeiderpartiet ønsker å reversere anbudsreformen på jernbanen. Norge er
3729 ikke klar for en privatisering av jernbanen og vi ser er at den har gitt publikum
3730 et dårligere og dyrere tilbud.

3731 I

3732

3733 R33 Breddeidretten må prioriteres og styrkes både under og etter
3734 kornapandemien.

3735 Ivaretar helt eller delvis forslag: 131

3736 Begrunnelse:

3737 Vestland Arbeiderparti er svært urolig for breddeidretten i Norge. Kornapandemien
3738 har ført til mindre aktivitet og vi frykter et stort frafall for både barn og unge, og
3739 frivillige som holder breddeidretten i gang.

3740 Breddeidrett for barn, ungdom og «unge voksne» har flere viktige dimensjoner.
3741 Breddeidretten fremmer folkehelse, sosialisering og integrering i en og samme
3742 pakke. Undersøkelser viser at breddeidrett utendørs gir minimalt med
3743 smittespredning og vi mener at ulempene ved å forby breddeidrett utendørs, er
3744 større enn gevinsten. Som et minimum må en kunne åpne opp for utendørs trening i
3745 regioner der smittes trykket er lav.

3746 For å motvirke et potensielt frafall i breddeidretten etter koronakrisen, mener
3747 Vestland Arbeiderparti at det må legges til rette økonomisk for spesielt barn i
3748 lavinntektsfamilier, og for idrettslag.

3749 Utvikling av gode idrettsanlegg for egenorganisert og organisert idrett er avgjørende
3750 for å legge til rette for et godt aktivitetstilbud. Det statlige tilskuddet fra spillemidlene
3751 er det viktigste bidraget til å realisere anlegg, men ventetiden på omkring 3 år fører til
3752 at idrettslagene og kommunene betale dyre renter og avdrag på investeringer. Dette
3753 er penger som kunne gått direkte til barn og unge.

3754 Forslag:

- 3755 ● En må så lang det lar seg gjøre, holde utendørs breddeidretten for barn,
3756 unge, og unge voksne åpen. Som et minimum må en kunne åpne opp for
3757 utendørs trening i regioner der smittes trykket er lav.
- 3758 ● Det må legges til rette økonomisk for barn i lavinntektsfamilier slik at de kan
3759 fortsette med breddeidrett også etter pandemien er over.
- 3760 ● Ventetiden på tildeling og utbetaling av spillemidler må fjernes.

3761

3762

3763 R34 Oppgjøret som aldri kom

3764 Ivaretar helt eller delvis forslag: 143

3765 Sommeren 2021 er det 10 år siden AUF og Arbeiderpartiet var ofre for
3766 Norgeshistoriens mest brutale terrorangrep. Bombinga av statsministerens kontor i
3767 Regjeringskvartalet, og massakren på AUFs sommerleir på Utøya ble utført av en
3768 høyreekstrem terrorist som hatet verdien den norske arbeiderbevegelsen er et
3769 symbol på. Terrorangrepet 22. juli 2011 må omtales som det politisk motiverte
3770 terrorangrepet det var. Kun gjennom å sette søkelys på ideene som lå bak de
3771 grusomme handlingene kan Norge ta et ordentlig oppgjør med terroren som drepte
3772 77 uskyldige mennesker sommerdagen i 2011.

3773 I tiden etter 2011, har det norske samfunnet ikke tatt et ordentlig oppgjør med
3774 verdisynet, konspirasjonsteoriene og det politiske hatet bak terrorangrepet. Til tross
3775 for at troen på Eurabia-teorien, og det medfølgende hatet mot muslimer var sterkt til
3776 stede i gjerningsmannens idéverden, har Norge ikke i tilstrekkelig grad lyktes med å
3777 verne om minoriteter i Norge som er særlig utsatt for hat, rasisme, trusler og vold.

3778 Terrorangrepet mot Al Noor-moskeen i Bærum 10. august 2019 var et bevis på
3779 nettopp det. Norsk offentlighets manglende evne til å ta tak i ideene bak Al-Noor-
3780 angrepet og drapet på Johanne Zhangjia Ihle-Hansen er en videreføring av

3781 problemene knyttet til det manglende oppgjøret med norsk rasisme og
3782 høyreekstremisme.

3783 Skal vi lykkes med å knuse de ekstreme miljøene og hindre normalisering av
3784 ekstreme ideer, må kampen mot ekstremismen må kjempes på flere fronter. De
3785 politiske slagene står der hatet viser ansikt, men den langsiktige motstanden skjer
3786 gjennom å bygge et samfunn som ikke gir grobunn for nye terrorister og voldsmenn.
3787 Vestland Arbeiderparti mener overordnet at det norske demokratiet er vårt viktigste
3788 bolverk mot terror og vold. Et inkluderende samfunn som gir tilhørighet til hver enkelt
3789 er avgjørende for å motvirke det utenforskapet som foregriper radikaliserings. Vi må
3790 erkjenne at terroristen bak 22. juli-angrepet ikke utviklet seg i et vakuum.

3791 Han vokste opp i, og er et resultat av, det norske samfunnet. Her falt han utenfor, her
3792 skapte han sine fiendebilder. For å bekjempe radikaliserings må vi derfor hver dag
3793 ruste den demokratiske beredskapen; vi må jobbe for et Norge der ungdom vokser
3794 opp som demokratiske medborgere, hvor meninger brytes uten vold, og hvor flere,
3795 ikke færre, kjenner seg som en del av et større Vi.

3796 Videre mener Vestland Arbeiderparti også at et nasjonalt oppgjør med rasisme i
3797 Norge er på høy tid. Fordomsfulle, diskriminerende og rasistiske strukturer og
3798 systemer er med på å skape et samfunn der negative, parallelle fellesskap kan
3799 erstatte det nasjonale fellesskapet. Vestland Arbeiderparti mener at et ordentlig
3800 oppgjør med diskriminering og rasisme burde ha kommet etter 22. juli, men at lite er
3801 blitt gjort i årene som har gått, og at det derfor må arbeides målrettet for å få satt
3802 temaet på dagsorden. I dette arbeidet må personer, grupperinger og miljøer som
3803 aktivt jobber for å normalisere ytterliggående meninger imøtegås av et samlet politisk
3804 Norge.

3805 Ett av de verste eksemplene på dette, er hvordan den offentlige støtten til en av
3806 landets mest konspiratoriske og høyreradikale blogger, Human Rights Service, er
3807 med på å bidra til å normalisere hatefulle ideer rettet mot muslimer og
3808 minoritetspersoner. Vestland Arbeiderparti mener det bør ligge til grunn en felles
3809 politisk forståelse blant partiene på Stortinget om at minoritetspersoners vern mot
3810 hat og konspirasjonsteorier er avgjørende i en liberal rettsstat som Norge.

3811 Vestland Arbeiderparti er bekymret for at Norge i årene etter 2011 i større grad enn
3812 før 22. juli, har vektlagt ekstreme ideers rett til å publiseres og ta plass i det offentlige
3813 ordskiftet, enn minoriteters rett til å ikke bli utsatt for rasisme og hat. Det mangler
3814 ikke på eksempler om at folkemordsretorikk, holocaustfornektelse, hatefulle
3815 raseteorier og spredning av konspirasjonsteorier som Eurabia-teorien og teorien om
3816 «The Great Replacement», har hatt svært alvorlige utfall. Det norske samfunnet må i
3817 større grad ta tak i sentrale spørsmål som hvorfor ideer som disse finner grobunn
3818 hos både unge og voksne mennesker i landet vårt, hvilke krefter som er med på å

3819 normalisere disse ideene, og hvem som har et ønske om å ufarliggjøre potensielt
3820 svært farlige ideer.

3821 De siste årene har arbeidet med å gjenkjenne og agere mot ungdommer og
3822 mennesker som er på vei inn i ekstreme miljøer er økt. OsloMet, C-rex og andre
3823 institusjoner har laget studieprogram og endret studieporteføljen sin slik at flere kan
3824 tilegne seg kompetanse for å forhindre radikaliserings og ekstremisme. Vestland
3825 Arbeiderparti er opptatt av at alle som er i en posisjon til å forhindre dette får
3826 kompetanse som igjen kan bremse rekrutteringen til ekstreme miljøer. Ulike offentlige
3827 aktører og deres anledning til å arbeide mot radikaliserings må speile den til enhver
3828 tid gjeldende trusselsituasjonen. I Norge har det de siste årene vært mye diskusjon
3829 knyttet til politiets økonomiske bevilgninger. Vestland Arbeiderparti er bekymret for at
3830 Norge kan havne i en situasjon hvor budsjettbetingelser legger føringer for hvor godt
3831 forebyggende og avvergende arbeid langt annet politiet kan gjøre mot ekstremisme.

3832 Et spesifikt område Vestland Arbeiderparti mener politiet må få mer ressurser til, og
3833 bredere kompetanse på, er etterforskning og straffeforfølgelse av hatkriminalitet.
3834 Siden 2011 har altfor mange av AUFs og Arbeiderpartiets tillitsvalgte opplevd
3835 hatkriminalitet, ofte digitalt. Det er en bekymringsfull utvikling som potensielt kan
3836 være en trussel mot fri deltakelse i demokratiske fora. Det må være mulig for
3837 ungdomspolitikere å engasjere seg politisk uten å måtte forvente å motta
3838 drapstrusler.

3839 For Vestland Arbeiderparti er det et viktig poeng at den største bekymringen i
3840 arbeidet med å bekjempe de ekstreme holdningene ikke er at disse ideene finnes i
3841 seg selv. Vår største bekymring er at hatefulle, ekstreme og konspiratoriske ideer
3842 skal forplante seg og legitimeres hos vanlig folk. Vårt viktigste vern mot ekstremisme
3843 er et sterkt og tillitsfullt samfunn som kan fange opp og begrense fremveksten av det
3844 ekstreme. Kun gjennom å bygge fellesskapet større kan vi begrense ekstremismen.

3845 Vestland Arbeiderparti mener at:

- 3846 ● Arbeiderpartiet og de andre politiske partiene på Stortinget må i forbindelse
3847 med 10-årsmarkeringen for 22. juli-angrepet, må ta et større nasjonalt oppgjør
3848 med ideene bak terrorangrepet.
- 3849 ● Historien om 22. juli legger til grunn forståelsen av at terroren var et politisk
3850 motivert angrep på Arbeiderpartiet og AUF, med bakgrunn i høyreekstreme
3851 konspirasjonsteorier og ideer.
- 3852 ● Statsstøtten til Human Rights Service må fjernes.
- 3853 ● Det politiske Norge må i fellesskap ta avstand fra høyre-radikale- og
3854 høyreekstreme alternative mediers spredning av falske nyheter og
3855 konspirasjonsteorier.
- 3856 ● Studietilbud og kompetanse om ekstremisme og radikaliserings må styrkes.

- 3857 ● Politiets arbeid med å følge opp bekymringsmeldinger om radikaliserings-
3858 styrkes.
- 3859 ● Politiets kapasitet til å etterforske hatkriminalitet for å begrense radikaliserings-
3860 og ekstremisme, herunder styrking av hatkrimgruppa må økes.
- 3861 ● PSTs mandat bør utvides til å også gjelde politisk eksponerte personer
3862 utenfor Stortinget og Regjeringen.
- 3863 ● Det dannes en felles front i norsk politikk som tar tydelig avstand fra
3864 spredning av konspirasjonsteorier og hatytringer, og at det enes om en felles
3865 ytre grense for hva som er akseptabel retorikk i den offentlige debatten.
- 3866 ● Alle norske ungdomsskoleelever må få tilbud om besøk til 22. juli-senteret og-
3867 eller Utøya.
- 3868 ● Kriminalomsorgens evne til å motvirke radikaliserings- i norske fengsler må
3869 styrkes.
- 3870 ● C-rex Senter for ekstremismeforskning sikres økonomisk støtte for videre
3871 forskning på temaer knyttet til senterets mandat.
- 3872 ● De synlige sporene etter 22. juli-angrepet i Høyblokka bevares, og avsettes til
3873 22. juli-senterets virke.
- 3874 ● 22. juli-senteret og Wergelandssenterets arbeid med demokratilæring sikres
3875 videre finansiering.

3876

3877 R35 Barnetrygd skal ikke regnes som inntekt for de som mottar

3878 økonomisk støtte

3879 Ivaretar helt eller delvis forslag: 121

3880

3881 *Begrunnelse:*

3882 I dei langt fleste kommunane vert barnetrygda rekna som inntekt for dei som får
3883 økonomisk sosialhjelp, i mange AP-leia kommuner rekner en barnetrygda utanom
3884 inntektsgrunnlaget for utrekning av sosialhjelp, og i fleire kommunestyre har AP
3885 gjort framlegg om å rekna barnetrygda utanom. Barnetrygda er ei universell ordning
3886 som skal komme alle barnefamilier tilgode og det oppleves som urettferdig at dei
3887 einaste familiene som får avkortning i inntekten er dei som har minst i inntekt frå før.
3888 Vestland Arbeiderparti meiner derfor det må til ei nasjonal forskrift der denne
3889 urettferdige ordninga vert fjerna, og at det blir likt i alle kommuner i landet.

- 3890 ● Vestland Arbeidarparti meiner at barnetrygda ikkje skal reknast som inntekt
3891 for dei som tek i mot økonomisk sosialstønad. Dette må vere innført som
3892 nasjonal forskrift.

3893

3894

3895 R36 Desentraliserte rusbehandlingsinstitusjonar.

3896 Arbeiderpartiet har gått i front for å gje pasientrettar til personar med rusproblem, og
3897 har fremja ein politikk som møter desse personane på ein kunnskapsbasert og
3898 differensiert måte. Personar med rusproblem skal møtast med god helsehjelp når dei
3899 treng det, og alle skal ha like moglegheiter til å få hjelp uavhengig av økonomi.
3900 Mange har ulike psykiske vanskar, somatisk sjukdom og dårleg livskvalitet. Mange
3901 står utanfor arbeidslivet og opplever einsemd med liten familiekontakt og tilhøyre.
3902 Difor vil Arbeiderpartiet styrke det offentlege og ideelle behandlingstilbodet og
3903 ettervernet over heile landet, som til dømes Rusdøgn Tronvik. Vi vil styrke tilbodet
3904 med legemiddelassistert behandling og gjere det tryggare å søkje helsehjelp. Vi vil
3905 sikre eit tett samarbeid mellom pasient, kommune, spesialisthelsetenesta og
3906 behandlingstilbod, slik at dei som treng det kan få tilfrisking, ein betra livssituasjon og
3907 verdigheit. Vi vil styrke lågterskel helsetilbod og omsorgstilbod, og gje moglegheit for
3908 eit betre liv.

3909

3910 R37 Nynorsk

3911

3912 Dagens grunnskule har for dårleg og for lite bruk av nynorsk. Arbeidarpartiet må
3913 sikre at elevane vert meir eksponert for nynorsk, og at lærarane sit på god nok
3914 kopmpetanse i nynorsk, slik at elevane våre får gode opplevingar i norskfaget og sit
3915 att med god nynorsk-kunnskap. Mange nynorskbrukarar i høgare utdanning vert òg
3916 diskriminert og får ikkje rettane sine oppfylt.

3917 ● Vestland Arbeidarparti vil sikre gode levekår for nynorsken og legge til rette
3918 for meir bruk av nynorsk i grunnskulen, og ikkje berre i norskfaget. Vi vil sikre
3919 rettane til nynorskbrukarar i høgare utdanning, og innføre eit kompetanseløft
3920 for nynorsk i lærarutdanninga. Vi vil også sikre at alle offentlege organ nyttar
3921 nynorsk, i område der nynorsk er offisielt språk.

3922